

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2013-10-22

Närvarande: F.d. justitieråden Susanne Billum och Severin Blomstrand samt justitierådet Kristina Ståhl.

Förstärkt skydd mot främmande makts underrättelseverksamhet

Enligt en lagrådsremiss den 10 oktober 2013 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om ändring i tryckfrihetsförordningen,
3. lag om ändring i rättegångsbalken,
4. lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott,
5. lag om ändring i lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott,
6. lag om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Karin Sandahl.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

19 kap. 10 §

I paragrafen straffbeläggs under angivna förutsättningar bl.a. verksamhet för anskaffande av uppgifter om förhållanden vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för Sveriges säkerhet. I såväl allmänmotiveringen som författningskommentaren sägs att någon menbedömning inte ska göras. Denna upplysning är något överraskande när lagtexten ställer upp men för Sveriges säkerhet som förutsättning för straffansvar.

Under föredragningen har framhållits att det – till skillnad från vad som gäller vid spioneri – inte är fråga om att bedöma huruvida en lämnad uppgift kan medföra men. I stället är det en verksamhet som ska bedömas.

Icke desto mindre är lagtexten i båda bestämmelserna utformad på samma sätt i det nu berörda hänseendet. Skillnaden ligger snarare i att spioneribestämmelsen tar sikte på hantering av konkreta uppgifter, medan bestämmelsen om olovlig underrättelseverksamhet tar sikte på en verksamhet i vilken uppgifter kan förekomma. Under det fortsatta lagstiftningsarbetet bör menrekvisitets innebörd analyseras närmare och den avsedda skillnaden mellan förevarande bestämmelse och spioneribestämmelsen förklaras.

19 kap. 10 a §

Lagrådet hänvisar till vad som anförts under 19 kap. 10 §.

19 kap. 10 b §

I remissen föreslås att den nuvarande bestämmelsen om s.k. flyktingspionage i 19 kap. 10 § andra stycket bryts ut till en egen paragraf och att rubriceringen ändras till olovlig underrättelseverksamhet mot person. Vidare föreslås att tillämpningsområdet utvidgas till att även omfatta verksamhet som sker med användande av otillbörliga medel.

De uppgifter som verksamheten ska syfta till att komma över är "uppgifter om någon annans personliga förhållanden", vilket överensstämmer med vad som gäller för närvarande. Enligt sin ordalydelse omfattar bestämmelsen även helt harmlösa uppgifter och har således i detta avseende ett vitt tillämpningsområde. Genom förslaget att bestämmelsen ska omfatta även verksamhet som sker med användande av otillbörliga medel utvidgas tillämpningsområdet ytterligare. Lagrådet anser att det bör övervägas om det kriminaliserade området kan preciseras närmare.

19 kap. 14 §

Sist i paragrafens andra stycke har uttrycket "brottet pågick" ersatt uttrycket "brottet var å färde". Vid föredragningen har förklarats att avsikten varit att modernisera texten utan någon ändring i sak.

Det kan ifrågasättas om uttrycken har exakt samma innebörd. Till detta kommer att bestämmelsen anknyter till 23 kap. brottsbalken, där det i 6 § alltså står "å färde". Om ett annat uttryckssätt ska väljas förordar Lagrådet att man använder samma uttryck som i 22 kap. 7 § brottsbalken, "höll på att ske".

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.